

KAPPALEEN PÄÄASIAT

- Paikkatieto
- 7 maanosaa, 5 mannerta ja isoimmat valtameret (karttakuva s. 12)
- Pienimittakaavainen ja suurimittakaavainen kartta
- Janamittakaava ja numeromittakaava

PAIKKATIETO

Paikkatieto tarkoittaa sellaista tietoa, joka liittyy johonkin paikkaan. Näitä tietoja voidaan laittaa vaikka kännykän karttasovellukseen, joka näyttää sinulle että tuossa kohdassa on ravintola tai joku tietty kauppa. Paikkatietoa voisi olla myös vaikka tieto siitä montako ihmistä kussakin talossa Laukaassa asuu.

MAANOSAT, MANTEREET JA MERET

Sinun pitäisi osata kartalta alla olevat tärkeät paikat maapallolta. Apua löydät kirjasta sivulta 12, jonka karttakuvaan paikat on merkitty.

- Maanosat: Aasia, Afrikka, Pohjois-Amerikka, Etelä-Amerikka, Etelämanner, Eurooppa ja Australia ja Oseania
- Mantereet: Euraasia, Afrikka, Amerikka, Australia ja Etelämanner
- Meret: Atlanti, Intian valtameri, Tyyni valtameri, Pohjoinen jäämeri ja Eteläinen jäämeri

PIENIMITTAKAAVAINEN JA SUURIMITTAKAAVAINEN KARTTA

Jotta oikea maailma voidaan piirtää kartalle, pitää maailmaa pienentää todella paljon, jotta se mahtuu paperille. Mittakaava kertoo, kuinka paljon maailmaa on pienennetty. **Suurimittakaavaiset kartat** ovat sellaisia, jotka näyttävät alueen suurella tarkkuudella. Näissä kartoissa erottuvat yksittäiset talot ja tiet, suunnistuskartoissa jopa isot kivenlohkareet. Suurimittakaavainen kartta voisi olla myös vaikka Laukaan keskustan kartta. **Pienimittakaavaiset kartat** ovat puolestaan sellaisia, jossa on pieni tarkkuus – ne näyttävät niin ison alueen, ettei pieniä yksityiskohtia kuten taloja voi millään erottaa. Pienimittakaavainen kartta voisi olla vaikka koko Suomen kartta.

JANAMITTAKAAVA JA NUMEROMITTAKAAVA

Mittakaavaa tarvitaan silloin, kun halutaan selvittää kartalla olevien paikkojen välistä etäisyyttä.

Mittakaava voidaan merkitä kahdella tavalla: voidaan käyttää joko janamittakaavaa tai numeromittakaavaa.

Janamittakaava näyttää suunnilleen tällaiselta:

Janamittakaavaa on helppo käyttää: tuon mittainen pätkä kartassa on 100km luonnossa. Etäisyydet voi helpoimmillaan katsoa vaikka viivotinta tai sormia apuna käyttäen.

Numeromittakaava näyttää esim. tällaiselta: 1 : 10 000. Se tarkoittaa, että 1cm kartalla on 10 000cm (eli 100m) luonnossa. Numeromittakaavaa käytettäessä pitää mitata etäisyys kartalta viivottimen avulla ja laskea sitten paljonko etäisyys on luonnossa. Numeromittakaavan käyttö vaatii siis vähän matemaattisia taitoja, jos matikka on sinulle vaikeaa pärjät oikein hyvin janamittakaavalla.

Tehtäviä:

1. Selitä omin sanoin, mitä paikkatieto tarkoittaa. Keksi myös pari esimerkkiä.
2. Mihin mittakaavaa tarvitaan?
3. Mitä eroa on suurimittakaavaisella ja pienimittakaavaisella kartalla?
4. Onko tällainen mittakaava: 1 : 25 000 numero- vai janamittakaava? Mitä se tarkoittaa?